

Stortingets næringskomité

Vår ref.:
MKF

Deres ref.:

Dato:
12.13. mars 2024**Teknas innspill til Representantforslag 8:85 S (2023-2024) om en rask omstilling av en oppdrettsnæring i krise**

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 106 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Bakgrunnen for Teknas innspill er vårt engasjement i å sikre god dyrevelferd i den norske oppdrettsnæringen. Tekna har tidligere tatt til orde for et politisk taktskifte for å sikre næringens fremtid og en bærekraftig utvikling. Etter Teknas syn er det feilslått å snakke om bærekraft i oppdrettsnæringen, dersom man ikke samtidig tar fiskehelsen mer på alvor. Tekna mener at næringen trenger nye regler som rammer oppdrettere med uholdbar dyrevelferd, og belønner dem som systematisk setter fisken i sentrum. God fiskehelse- og velferd er avgjørende for å lykkes med Norges ambisjoner om økt vekst innen oppdrettsnæringen.

Tekna støtter derfor representantens forslag til omstilling av oppdrettsnæringen.

Nedenfor følger Teknas kommentarer på seks av de konkrete forslagene som er fremmet av representantene.

1. Miljøfleksibilitetsordning

Tekna støtter representantens forslag om innføring av en miljøfleksibilitetsordning, som innebærer at aktørene kan få økt tillatelseskapasitet ved å velge produksjon med null- eller lavutslippsteknologi framfor annen teknologi, og anser dette som et viktig tiltak som kan redusere akvakulturindustriens belastning på miljøet og bli en bærekraftig næring. Etter Teknas syn vil miljøfleksibilitetsordningen kunne bidra til å redusere de vedvarende og svært problematiske utfordringene med lakselus, samt de indirekte konsekvensene av håndtering av lakselus. Dersom

miljøfleksibilitetsordningen innrettes på riktig måte mener Tekna at næringen vil kunne få bukt med lakselus.

Tekna støttet miljøfleksibilitetsordningen i høringsinnspillet til *NOU 2023: 23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping*. Skal ordningen virke etter sin hensikt, mener Tekna at følgende fire forutsetninger må være til stede:

1. Miljøfleksibilitetsordningen må innføres som en integrert del av akvakulturtillatelsessystemet, slik som utvalget foreslår. Dette er en forutsetning for at eksisterende fiskeoppdrett med stor miljøpåvirkning flyttes over i anlegg med tilnærmet lusefrie systemer, og lavere miljøpåvirkning. Tekna mener at en miljøfleksibilitetsordning som er integrert i tillatelsessystemet vil stimulere til raskere resultater for miljøet, gjennom at teknologiutvikling og tilrettelegging for at nyutviklet teknologi tas i bruk.

Tekna anser ikke lukkede anlegg som det eneste alternativet i miljøfleksibilitetsordningen for å bedre forholdene i næringen. Tekna mener at det også kan være et alternativ å flytte etablerte anlegg fra fjorder med høyt påtrykk ut i mer eksponerte lokaliteter. Der må naturligvis de samme kravene gjelde: tilnærmet lusefrie systemer og lave miljøutslipp, sammen med spesifiserte krav til lav dødelighet og god fiskevelferd.

Tekna ønsker på samme tid at det fortsatt skal være muligheter for FoU- og forskningstillatelser, da disse tillatelsene anses som viktige for at mindre aktører skal få anledning til å etablere seg og utvikle ny teknologi til næringen. Denne formen for særtillatelser gir muligheter for gründere å etablere seg i havbruksbransjen og gir et mangfold av aktører i næringen. Tekna mener at tillatelser bør kunne gis, men at det må stilles strengere krav til både biosikkerhet, fiskehelse og velferd. Dette innebærer krav om utslipp, lakselus og rømming.

En innstramming av antallet andre særtillatelser vil etter Teknas syn være viktig for å bedre fiskevelferden i næringen, da dagens system med unntak fra trafikklyssystemet er uheldig. Tekna støtter derfor i sum denne innstrammingen, men ber Stortinget se på hvordan den nye ordningen kan innføres uten at den går på bekostning av mindre selskapers evne til å etablere seg i næringen.

2. Innslagspunktet for når kapasitetsjustering skal inntreffe eller «innbyttefaktoren» må settes til riktig nivå, for at den skal fungere som en reell motivasjonsfaktor for oppdrettsselskapene. Dette er avgjørende for å sikre at selskapene benytter seg av miljøfleksibilitetsordningen. Etter Teknas syn vil et riktig nivå være et

nivå som gir tilstrekkelig insentiv til næringen, men som ikke går på bekostning av den totale miljøpåvirkningen. Det er avgjørende at ordningen også lykkes med å redusere miljøpåvirkningen. Som andre høringsinstanser har påpekt, så er det liten nytteverdi i å redusere eller fjerne lakselusproblemet hvis andre påvirkningsfaktorer øker som et resultat av biomassevekst gjennom miljøfleksibilitet. For å sikre at de nye løsningene blir best mulig for oppdrettsfisken mener Tekna at det samtidig må stilles strenge krav til god fiskevelferd og lav dødelighet.

I NOU 2023: 23 diskuterer Havbruksutvalget størrelsen på innbyttefaktoren, men foreslår ikke et konkret tall for vekslings. Tekna mener at en innbyttefaktor på 2:1 vil være rimelig. Samtidig stiller vi oss positive til en høyere innbyttefaktor i produksjonsområder med moderat og uakseptabel miljøpåvirkning, så lenge selskapene kan vise til tilnærmet nullutslipp av organisk materiale og andre patogener i tillegg til et tilnærmet nullutslipp av lus. En høyere innbyttefaktor i disse produksjonsområdene vil kunne stimulere til en raskere omlegging til null eller lavutslippsteknologi. Dette vil bidra positivt til miljøstanden, og verdien for miljøet og samfunnet vil være stor i disse områdene. Som utvalget selv peker på, så kan dette tale for å gi sterkere insentiv for omlegging i produksjonsområder med moderat og uakseptabel miljøpåvirkning.

3. Videre mener Tekna at dersom den foreslåtte miljøavgiften, som ble lansert i NOU 2023: 23, skal fungere som en slags «pisk» i samspill med tilbudet om økt maksimalt tillatt biomasse (MTB), så må den innrettes riktig slik at oppdretternes insentiver til å ta miljøhensyn styrkes. Utvalget diskuterer flere typer miljøavgifter, deriblant avgift på utslipp av lakselus, kobberutslipp og avgift på rømt fisk. Vi tror, i likhet med Norske lakseelver, at en avgift på produksjon av oppdrettsfisk der miljøpåvirkningen er høy, som fra åpne merder, blir sentralt for at miljøfleksibilitetsordningen skal fungere etter hensikten. På samme måte som at en innbyttefaktor kan være høy i begynnelsen og gradvis reduseres, vil en lav miljøavgift som gradvis økes over tid være et effektivt virkemiddel. Dette virkemiddelet vil med stor sannsynlighet akselerere en overgang til ny og mer miljøvennlig produksjonsteknologi.
4. Vi vil understreke at både opprinnelig MTB, og økningen man kan få gjennom miljøfleksibilitetsordningen, må disponeres i anlegg med krav til et tilnærmet lusefritt system. Dette er i tråd med det Havbruksutvalget foreslår i sin NOU.

Tekna mener at det gjennom en miljøfleksibilitetsordning også må

stilles krav om dødelighet for økt MTB.

Økt biomasse i et område med stort produksjonspress vil, uavhengig av om den er lusefri, fortsatt kunne bidra til økt smittepress over tid på både vill- og oppdrettsfisk for andre patogener. Etter Teknas syn må dette hensyntas gjennom et krav om at dødeligheten ikke må øke dersom det gis anledning til økt MTB.

Tekna er støtter representantens forslag om innføring av en miljøfleksibilitetsordning.

2. Nedtrekk i maksimal tillatt biomasse (MTB)

Tekna støtter representantenes forslag om å innføre et krav til oppdrettsnæringen om nedtrekk i maksimal tillatt biomasse (MTB) ved dødelighet i sjøfasen over fem prosent. Dette vil være i tråd med Teknas foregående forslag.

Tekna støtter representantens forslag om nedtrekk i maksimal tillatt biomasse ved dødelighet over fem prosent.

3. Ny innretningen av produksjonsavgiften

Tekna mener at det vil være positivt dersom regjeringen endrer innretningen av produksjonsavgiften på fisk på en måte som premierer mer bærekraftig drift, for eksempel ved å gjøre om deler av avgiften til en gradert miljøavgift som premierer lave utslipp, null rømmingsrate og null utslipp av luseegg/luselarver.

Tekna støtter representantens forslag om å sikre en ny innretning av produksjonsavgiften på fisk for å premiere oppdretterne som driver bærekraftig.

4. Oppsamling av fiskeslam

Tekna støtter forslaget om å utrede en ordning som sikrer at slam fra havbruksnæringen samles inn og kommer i bruk som ressurs for næringsutvikling og produksjon. Tekna mener Danmarks bruk av fiskeslam fra den norske oppdrettsnæringen til biogassproduksjon, er et uttrykk for at dette er en ressurs som også norske aktører bør foredle og nyttiggjøre seg av. For eksempel har Norsus på oppdrag fra Energigass Norge, Biogass Oslofjord, Norsk Vann, Norges Bondelag og Avfall Norge sett på mulighetsrommet for produksjon av biogass i Norge.¹

---

¹ <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/avfall-norge-no/dokumenter/Mulighetsrommet-for-produksjon-av-biogass-i-Norge-NORSUS.pdf>

Tallene som benyttes i rapporten, som er hentet fra (Cabell, 2019), har beregnet det totale potensialet fra fiskeslam til 1 303 GWh. Dersom oppdrettsnæringen skal femdoble sin produksjon, vil dette ifølge rapporten utgjøre et årlig biogasspotensial på 6,5 TWh per år. Kristiansen og Hetland (2021) har estimert at biogasspotensialet til fiskeslam kan ligge mellom 26 til 246 GWh i 2030 og fra 30 til 1 952 GWh i 2050.²

I Havbruksstrategien fra 2021 peker regjeringen selv på dette mulighetsrommet:

«Med støtte fra Innovasjon Norge har Lerøy Sjøtroll installert verdens første oppsamlingssystem for slam i fiskemerder. Avføringen sendes til Danmark for å kunne bli salgbar biogass. I samarbeid med teknologiselskapene Lift Up og Aquapro har havbruksselskapet utviklet en helt ny slamoppsamlingsteknologi for å fjerne naturlige avfallsstoffer, som fôrrester og avføring fra fiskemerder. Slammet samles opp i en finmasket not som er installert nederst i merden. Deretter pumpes det opp gjennom et filtreringssystem og over i en tank som ligger på overflaten. Avfallet fraktes så bort fra anleggene i båter. Erfaringen er at systemet samler opp store mengder slam, uten at fisken påvirkes negativt av den nye teknologien»³

Tekna støtter derfor representantens forslag om å utrede og innføre en ordning som sikrer at slam fra havbruksnæringen samles inn og kommer i bruk som ressurs for næringsutvikling og produksjon.

5. Landbasert oppdrett

Den viktigste årsaken til at arter dør ut er at leveområdene deres forsvinner. Det viktigste grepet for å hindre fortsatt naturtap er derfor å endre vår arealbruk slik at vi ikke lenger i høyt tempo ødelegger natur og naturområder som er leveområdene for alle de tusener av arter som trues av utryddels.

Sentralt i naturavtalen er å stanse tap av viktige naturtyper og man tar sikte på at 30 prosent av all natur skal ha en form for vern innen 2030.

Tekna støtter derfor representantenes forslag om å kun tillate landbasert oppdrett på allerede nedbygde arealer for å unngå at landbasert oppdrett fører til nedbygging av natur. Dette vil være i tråd med våre internasjonale forpliktelser i Naturavtalen.

---

² De store variasjonene skyldes usikkerhet knyttet både til mengde fiskeslam, andel forspill i fiskeslammet og biogassutbyttet.

³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/havbruksstrategien-et-hav-av-muligheter/id2864482/?ch=7>

6. Torskeoppdrett

Torskeoppdrett er i en tidlig, men hurtig voksende fase i Norge, og Tekna anerkjenner at det er utfordringer knyttet til næringen. Likevel mener vi at representantens forslag om å stanse nye tillatelser til torskeoppdrett og fryse all produksjon ikke er løsningen på utfordringen. Tekna mener at løsningen heller er mer kompetanse og forskning. Kunnskapen om torskeoppdrett er fortsatt mangelfull, og videre utvikling av næringen fordrer kunnskap om hvordan oppdrett av torsk påvirker miljøet og villfisken. Videre utvikling krever derfor at det blir bevilget mer forskningsmidler for å øke kunnskapen om næringen.

Tekna støtter ikke representantenes forslag om et moratorium på torskeoppdrett. Tekna er samtidig positive til et strengere regelverk i næringen. Etter Teknas syn er det avgjørende med en miljømessig bærekraftig drift dersom næringen på sikt skal vokse.

Avslutningsvis vil Tekna komme med følgende forslag til Stortinget:

- **Dødeligheten på fem prosent**

For å sikre bærekraft i oppdrettsnæringen mener Tekna vi må ta fiskehelseproblemene på alvor. Et svært viktig poeng for våre medlemmer som til daglig arbeider med fiskehelse, er at all vekst i produksjon innen fiskeoppdrett må være forankret i god dyrevelferd. Som et minimum mener vi derfor det må være kriterier for nivå av overlevelse gjennom en produksjonssyklus. Dette må også gjelde for nye typer produksjonsformer og tillatelser. Tekna mener at nye konsesjoner og produksjonsvekst bør gis med forutsetning om bedre helhetlig fiskehelse. Tekna mener det vil være hensiktsmessig å ta utgangspunkt i dødelighetshistorikken til ulike produksjonsområder og ha grenser på produksjonsområdenivå som kan revideres ettersom forholdene forbedres. Tekna mener at offentlige krav er nødvendig for å få ned dødeligheten i næringen. Vi har forståelse for at en grense på fem prosent vil være urimelig hard i enkelte prøvede områder, og vil derfor foreslå en ordning med en trinnvis forbedring. I løpet av fem år bør kravet om dødelighet på fem prosent gjelde samtlige oppdrettsanlegg i Norge.

Tekna mener at kravet om dødelighet på fem prosent må gjelde samtlige oppdrettsanlegg i Norge innen fem år.

- **Dødelighet inn i trafikklyssystemet**

Tekna mener et annet viktig tiltak for å bedre velferden i

oppdrettsnæringen er å videreutvikle trafikklyssystemet med flere indikatorer. Etter Teknas syn så er det ingen gyldige argumenter for at dødelighet ikke skal kunne inkluderes i dagens trafikklyssystem med umiddelbar virkning. Dette vil være et svært viktig tiltak for å bedre situasjonen i næringen. Videre mener Tekna at man på sikt må iverksette tiltak som kraftig reduserer lus, rømming, eggutslipp fra lus, og ressurser på avveie. Velferdsindikatorer bør også være en del av fremtidens trafikklyssystem. All erfaring tilsier at slike tiltak må iverksettes gradvis for å sikre forutsigbarhet for næringen, samtidig som at fiskehelsen blir ivaretatt i alle ledd av prosessen. Tekna mener at konkrete, målbare kriterier for lavere dødelighet knyttet til vekst vil være det viktig.

Tekna mener at konkrete, målbare kriterier for lavere dødelighet knyttet til vekst vil være det viktigste virkemiddelet for å få til en forbedring i oppdrettsnæringen.

- ***Forbud mot villfanget rensfisk***

Tekna mener at bruken av villfanget rensfisk bør forbys innen 2025. Hvert år settes det ut mer enn 20 millioner villfanget rensfisk i norske oppdrettsanlegg. Tekna er bekymret for at det kommersielle fisket etter rensfisk kan påvirke økosystemet. Betydningen utfiskingen av leppefiskartene har på de ville bestandene, og for økosystemet de fjernes fra, er ukjent. Leppefisk er en viktig matkilde for annen fisk, sel og sjøfugl. Den har også en viktig funksjon som «beitedyr» på havbunnen. Tekna mener derfor næringen bør avvikle bruken av villfanget rensfisk.

Tekna mener at Stortinget må be regjeringen forby bruken av villfanget rensfisk innen 2025.

Vi takker for muligheten til å dele våre innspill, og står selvsagt til rådighet ved eventuelle behov for avklaringer eller spørsmål.

Med vennlig hilsen

Line Henriette Holten
generalsekretær